

ת"פ 15760/01/11 - מדינת ישראל נגד סולל-בונה בע"מ, סולל בונה בנין ותשתית בע"מ, ח, ג, סמנטוב באיו - זוכה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו
ת"פ 15760-01-11 מדינת ישראל נ' סולל-בונה בע"מ
ואח'

לפני כבוד השופט שמאי בקר

המאשימה

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד מיכל אופיר

נגד

הנאשמים

1. סולל-בונה בע"מ

2. סולל בונה בנין ותשתית בע"מ

3. ח ג

4. סמנטוב באיו - זוכה

ע"י ב"כ עו"ד גיל דרור ממשרד עו"ד לוינסון, דרור ושות'

גזר דין

1. הנאשמים 1 ו- 3 הורשעו, לאחר שמיעת ראיות, בהכרעת דין מיום 3.10.17 בעבירות של זיהום חזק או בלתי סביר של האוויר אשר הפריע או עשוי היה להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים, לפי חוק מניעת מפגעים, השתכ"א - 1961 (להלן: "חוק למניעת מפגעים"), ו/או חוק אוויר נקי, התשס"ה - 2008 (להלן: "חוק אוויר

עמוד 1

נקי").

הנאשמים זוכו מעבירות של ניהול עסק ללא רישיון, לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968 (להלן: "חוק רישוי עסקים"), והתקנות לפיהם, ולכלוך רשות הרבים, לפי חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד - 1984 (להלן: "חוק שמירת הניקיון").

הנאשם 4, סימנטוב באיו, זוכה מכל העבירות אשר יוחסו לו בכתב האישום.

2. כמפורט בהכרעת הדין, הנאשמת 1 - שיכון ובינוי - סולל בונה תשתיות בע"מ, היא חברה פרטית המאוגדת מיום 11.12.1958, העוסקת בתחום הבניין והתשתיות, לרבות ייצור והובלת בטון בתשעה מפעלי בטון ברחבי הארץ. עד שנת 2009, נקראה הנאשמת 1 בשם "סולל בונה בע"מ".

נאשמת 2 - שיכון ובינוי - סולל בונה (בניין ותשתיות) בע"מ, היא חברה ציבורית המאוגדת החל מיום 28.12.1984, השולטת בנאשמת 1. כמו כן, הנאשמת 1 מחזיקה במניה אחת ממניותיה של הנאשמת 2.

קיימת זהות פרסונאלית בין המנהלים הרשומים של הנאשמות 1 ו 2, ושתייהן מתנהלות מאותו משרד רשום. זאת ועוד, כאמור, הנאשמת 2 שולטת בנאשמת 1, ולמעשה - חד הן.

עד תחילת שנת 2009, נקראה הנאשמת 2 בשם "סולל בונה בניין ותשתיות בע"מ".

הנאשמות 1 ו 2 הפעילו וניהלו, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, מפעל בטון ברחוב הקישון 35 בבני ברק, אודותיו נסוב פסק הדין (להלן: "המפעל").

נאשם 3 - ח ג שימש בתקופה הרלוונטית לכתב האישום (משנת 2003 עד שנת 2010), כ--- אצל הנאשמות 1 ו 2.

נאשם 4 - סימנטוב באיו שימש, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, כמנהל המשק במפעל הבטון בבני ברק, וכאמור - זוכה.

3. העובדות העומדות בבסיס הרשעת הנאשמים מפורטות באריכות בהכרעת הדין. לצורך גזירת הדין, יובאו עיקריהן בקצרה.

4. נקבע בהכרעת הדין, כי במסגרת סיורים שערך המשרד להגנת הסביבה במפעל ובסביבתו, נצפו פליטות אבק כמפורט להלן:

§ ביום 4.8.2008 נצפתה פליטת אבק מאסיבית שמקורה בסילו מלט במפעל, מהשעה 08:20 למשך 4 דקות, ופליטה ממושכת מועטה יותר לאחר מכן. בגין פליטה זו נשלח מכתב למפעל מאת המשרד להגנת הסביבה, וזה השיב כי התקלה אשר גרמה לכך "טופלה במייד".

§ ביום 18.8.2008 נצפתה פליטת אבק מצינור הפליטה המצוי באיזור מתקן השקילה, מעל עמדת העמסת מערבלים במפעל. גם בקשר לפליטה זו נשלח מכתב למפעל, אולם לא נתקבלה תשובה בגינו.

§ ביום 15.11.2009 נצפו פליטות חמורות של אבק שמקורן בסילו מלט של המפעל.

§ ביום 29.11.2010 נצפתה פליטת מלט מאחד הסילוסים במפעל.

5. הנה כי כן, נקבע בהכרעת הדין, בתאריכים המנויים לעיל נצפו דליפות, חלקן משמעותיות, של אבק מלט באופן המהוות הפרה של החוק, כמתואר בכתב האישום.

6. הנאשמת 1, הנשלטת על ידי הנאשמת 2, הורשעה בארבע עבירות לפי חוק אוויר נקי בקשר לפליטות האמורות.

7. הנאשם 3, ג', אשר ניהל את --- של הנאשמת 1 באותה תקופה, הורשע אף הוא בארבע העבירות דלעיל. עם זאת, נוכח הודעה מוסכמת שהוגשה מטעם הצדדים לפיה סיים ג' את תפקידו במפעל בחודש אוקטובר 2010, בוטלה הרשעתו בקשר לפליטת המלט שהתרחשה בנובמבר 2010.

8. להשלמת התמונה, אך לא רק, יובהר כי הנאשמת 1 (הנשלטת על ידי הנאשמת 2) וג' (להלן: "הנאשמים") זוכו ממרבית העבירות אשר יוחסו להם בכתב האישום.

הנאשמים הואשמו בכתב האישום בעבירות רבות של ניהול עסק בניגוד לתנאי הרישיון על פי חוק רישוי עסקים, ולכלוך רשות הרבים על פי חוק שמירת הניקיון.

בקצירת האומר, על פי כתב האישום, במסגרת סיורים מטעם המשרד להגנת הסביבה, נתגלו ליקויים רבים בתפעול המפעל אשר נוהל שלא בהתאם להוראות המנויות ברישיון העסק של הנאשמת 1 במשרד להגנת הסביבה (רישיון מספר 135/83), ובתנאיו הנוספים מהשנים 1995 ו 2010.

המדובר על ליקויים שנצפו, בין היתר, כך כתב האישום, בתאריכים: 24.7.2006, 10.1.2007, 16.5.2007, 2.7.2007, כאשר בכל תאריך המדובר על כעשרה ליקויים.

הליקויים המדוברים עניינם, בין היתר, אי עמידה בתנאי רישיון העסק הנוספים משנת 1995: העדרה של רשת ברזל בכניסה למפעל, אחסון אגרגטים (חצץ) שלא בהתאם לתשריט על פי רישיון העסק - מחוץ לתאי האחסון ומבלי לנקוט פעולות למניעת פיזור האבק, אי כיסוי כל שטח המפעל בטווח הרטבת ממטרות, אי התקנת מערכת פילטר למניעת פליטות אבק בחלק מעמדות העמסת המערבלים, הצטברות שכבת אבק במשטחי העבודה, ועוד.

9. נקבע בהכרעת הדין כי מסיבה שלא ממש הובררה - תנאי רישיון העסק משנת 1995 מיום 23.11.1995, שהם, כאמור, בליבת כתב האישום - לא הוגשו לבית המשפט כראיה. עוד נקבע, כי אין כל אינדיקציה בחומר הראיות כי תנאים אלו הומצאו למפעל כדין, כפי שמחייב חוק רישוי עסקים.

נקבע כי במצב דברים זה, אין בית המשפט יכול לבחון האם הופרו התנאים אם לאו, ועל כן זוכו הנאשמים מכל העבירות על פי חוק רישוי עסקים.

10. הנאשמים זוכו מעבירות לפי חוק רישוי עסקים בקשר לתנאי רישיון העסק הנוספים משנת 2010 נוכח הקביעה במסגרת הכרעת הדין כי המאשימה לא הוכיחה הפרתם ברמה הנדרשת במשפט פלילי.

11. הנאשמים זוכו מעבירות על פי חוק למניעת מפגעים ו/או חוק אויר נקי בקשר לפליטות אבק אשר גרם לזיהום אויר אשר נמדד באזור המפעל ובשכונת קריית הרצוג הסמוכה לו.

הנאשמים הואשמו בכך, כי בעשרה מועדים שונים בשנת 2006, נמדדו רמות חריגות של חומר חלקיקי מרחף באזור המפעל ובשכונת המגורים הסמוכה לו.

נקבע בהכרעת הדין, כי נותר ספק בשאלת מקורו של הזיהום אשר נמדד, ועל כן לא הוכיחה המאשימה, מעבר לספק סביר, כי המפעל הוא אשר יצר, באופן בלעדי, את זיהום האויר האמור. כמו כן, המאשימה לא הוכיחה, למצער, את "תרומתו" המדויקת של המפעל לזיהום האויר.

12. נוכח קבלת טענת ההגנה ל"הגנה מן הצדק" במובן של אכיפה בררנית אל מול מפעל "ישראבטון", נקבע בהכרעת הדין כי סעיפים 12, 16 (למעט סעיף ד'), 19 (למעט סעיף י') ו- 20 לכתב האישום המתוקן, שעניינם לכלוך רשות הרבים - ימחקו.

נקבע כי הטעמים שעמדו בבסיס החלטת המאשימה שלא להעמיד לדין את מפעל "ישראבטון" אינם יכולים לעמוד, והם מהווים אכיפה פסולה.

13. הנאשמים זוכו מעבירה לפי חוק שמירת הניקיון בקשר לתשטיפי בטון שנצפו בכביש ליד המפעל בשנת 2007. נקבע בהכרעת הדין, כי קיים ספק בקשר למקורה וטיבה של ה"שולית" המתועדת, ביחד עם העובדה שהמדובר

בלכלוך זניח למפעל בטון.

14. הנה כי כן, הנאשמת 1 הורשעה בארבע עבירות לפי חוק למניעת מפגעים ו/או חוק אויר נקי, בגין פליטות אבק מלט שתועדו בתאריכים: 4.8.2008, 18.8.2008, 15.11.2009 ו 29.11.2010. ג' הורשע, בסופו של יום, בשלוש עבירות לפי חוק למניעת מפגעים ו/או חוק אויר נקי בקשר לתאריכים 4.8.2008, 18.8.2008, 15.11.2009 מתוקף מעמדו ותפקידו במפעל בעת הרלוונטית.

טיעוני הצדדים לעונש

טיעוני התביעה

15. בטיעוניה לעונש, טענה המאשימה כי יש לקבוע את מתחם העונש ההולם בעניינה של הנאשמת 1 לקנס שגובהו בין 150,000 ₪ ועד 300,000 ₪, ולגזור את עונשה בתוך המתחם לקנס בגובה 200,000 ₪. כמו כן ביקשה המדינה להשית על הנאשמת התחייבות להימנע מעבירה בשיעור של 400,000 ₪.

בעניינו של ג', ביקשה המאשימה לקבוע את מתחם העונש ההולם לקנס שגובהו בין 30,000 ₪ ועד 100,000 ₪, ולקבוע את עונשו בתוך המתחם לקנס בסך 50,000 ₪. כמו כן, עתרה ב"כ המאשימה להשית על ג' התחייבות להימנע מעבירה בשיעור של 100,000 ₪.

16. המאשימה טענה כי המתחם המבוקש עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנהוגה, והגישה פסיקה על מנת לתמוך בטיעוניה. כמו כן ציינה, כי בקשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, המדובר על מעשה של זיהום אוויר אשר חזר על עצמו במשך שלוש שנים, באזור המאוכלס בצפיפות.

התובעת הוסיפה כי: "הענישה שיש להטיל על הנאשמת צריכה להוות דגל ולהדהד בפני מפעלים בתחום, ספקים וספקי משנה וכל שרשרת העוסקים שפעילותם במפעל אשר פולט מזהמים ולהרתיע את העוסקים הפוטנציאליים העתידיים שלא יעברו עבירות מסוג זה".

ב"כ המאשימה טענה בנוסף כי נוכח העובדה שהמעשים חזרו על עצמם, הרי שנעשו תוך "מודעות ותכנון".

17. המאשימה התייחסה לכך שחלף עשור מעת ביצוע העבירות ועד עתה, והדגישה כי כתב האישום הוגש כשנה לאחר האירועים "ומבחינתנו אין סחבת".

עוד ציינה התובעת בעניין זה, כי רובם של המקרים הדומים לעניינם של הנאשמים דכאן הסתיימו באופן מוסכם במסגרת

הסדרי טיעון. בענייננו, הנאשמים בחרו לנהל את ההליך המשפטי "ואין לזקוף זאת לטובתם".

18. המאשימה טענה כי יש למקם את הנאשמים ברף הגבוה של מתחם העונש ההולם לאור חלקם ותפקידם, וחזרה על כך כי המדובר על אירוע שנמשך שלוש שנים.

בסיום דבריה עתרה המאשימה לכך ש"יש לוודא שחבר מונחת על צווארם של הנאשמים לבל יחזרו על העבירות".

19. יוער, כי ב"כ המאשימה לא התייחסה בטיעוניה לשאלה האם יש לראות בדליפות האבק משום אירוע אחד או מספר אירועים, אלא ציינה כי יש לראותן כארבע עבירות שונות. לדבריה: "מדובר בארבע עבירות אשר נמשכו על פני שלוש שנים, ולמרבה הצער גם לאחר מכן בדיגומים שנערכו המצב לא הפסיק ועדיין יש הפרות, ויש להתייחס לזה כארבע הפרות ולא אחת...".

טיעוני ההגנה

20. בפתח דבריו, ביקש ב"כ הנאשמים, להתייחס לטיעוניה של התובעת:

ראשית, טען, כי פליטות האבק בגין הורשעו הנאשמים בוצעו במשך שנתיים, משנת 2008-2010, ולא במשך שלוש שנים, כטענת ב"כ המאשימה.

שנית, ציין הסניגור כי טענת התביעה לפיה גם לאחר הדליפות האמורות נצפו דיגומים המעידים על זיהום אוויר איננה נכונה (הצדק עימו - הנאשמים זוכו מעבירות אלה, כמפורט לעיל).

לבסוף ציין הסניגור, כי העבירות בהן הורשעו הנאשמים הן מסוג "אחריות קפידה" וברי כי טענת התובעת לכך שנעשו תוך "מודעות ותכנון" איננה במקומה.

21. ההגנה הוסיפה עוד, כי חלפה תקופה ארוכה בין האישום הראשון המנוי בכתב האישום, משנת 2006, הגשת כתב האישום בשנת 2011, ועד היום - 2018. כמו כן הדגיש כי הנאשמים הורשעו בארבע עבירות בלבד, כאשר כתב האישום ייחס להם לא פחות מחמישים ושלוש עבירות - פחות מעשרה אחוזים.

22. הסניגור ביקש כי בית מהמשפט יורה על ביטול הרשעתם של הנאשמים, נוכח התקיימותם של התנאים המנויים ב ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (להלן: "הלכת כתב"). לדבריו, ההרשעה במקרה דנן עלולה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשמים, וסוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה על ההרשעה.

23. יצוין כי עיקר טיעונו של הסניגור התמקדו בבקשתו לביטול הרשעת הנאשמים, אולם נהיר כי לפחות חלק מהטיעונים שהועלו מתאימים גם לשיקולים בקביעת מתחם העונש ההולם, ולעונש של הנאשמים בתוך המתחם.

הנאשמת

24. הסניגור טען כי הרשעתה של הנאשמת עלולה לפגוע בסיכוייה לזכות במכרזים ציבוריים, והמדובר בפגיעה משמעותית נוכח היקף פעילותה, ולאור עבודתה השוטפת עם משרד הביטחון.

25. לדברי ההגנה, הנאשמת היא חלק מחברת "שיכון ובינוי" שהיא חברה ציבורית, המעסיקה מעל עשרת אלפים עובדים. שווי השוק שלה הוא שלושה וחצי מיליארד דולר, ועבודתה מתבצעת בהיקפים של מאות מיליוני שקלים. כך, לדוגמא, בשנת 2017 זכתה במכרזים בשווי 816,000,000 ₪, ובשנת 2018 - 197,000,000 ₪.

זאת ועוד, לדברי הסניגור, הנאשמת היא "הקבלן הגדול ביותר של משרד הביטחון".

יוער, כי האמור לעיל נטען מפיו של הסניגור, ולא הוצגו מסמכים בעניינים אלה לבית המשפט. יחד עם זאת, הוגשו מטעם ההגנה המסמכים הבאים:

§ "הודעה לספקים" מאת אגף ההנדסה והבינוי במשרד הביטחון מיום 24.10.2017, ואליה מצורף כנספח "תקנון ספקי אגף ההנדסה והבינוי - חובותיהם וזכויותיהם". כך נקבע בסעיף 7 לתקנון:

"... במסגרת החתימה על תקנון זה, הספק מצהיר כי:

1. למיטב ידיעתו, לא מתנהלת נגדו (או כנגד אחד מבעלי המניות שלו) חקירה פלילית או שהוגש נגדו (או כנגד אחד מבעלי המניות שלו) כתב אישום.

2. היה ובמועד החתימה על התקנון מתנהלת כנגד הספק חקירה פלילית כאמור - הספק יפרט, בתצהיר ערוך כדין בגין אלו חשדות ומה סטטוס החקירה.

3. היה ויוגש כתב אישום - יצרף הספק את כתב האישום ויצוין את השלב המשפטי שבו מצוי התיק.

כמו כן, הספק מתחייב לדווח לאה"ב בכתב על כל פתיחת חקירה פלילית נגדו, או הגשת כתב אישום נגדו, וזאת בכל משך תקופת רישומו כספק מוכר של אה"ב.

הובא לידיעת הגורמים המוסמכים באה"ב על תיק/רישום פלילי של ספק מוכר של אה"ב יפעלו הגורמים מול היועמ"ש למעב"ט, אגף מלמ"ב ומול הספק המוכר, לאבטחת מטרות המשרד, לפי הצורך, באמצעים העומדים לרשותם.

§ פנייה להשתתף בהליך מיון מוקדם במסגרת מכרז לתכנון, הקמה, מימון תפעול ואחזקה של קריית המודיעין של צה"ל בנגב - מכרז מס' 1000451775 מאת צה"ל ומשרד הביטחון, אוגוסט 2016. על פי סעיף 10.12.2 שענינו בפסילת מענים :

"כמו כן תהא ועדת המכרזים רשאית, אך לא מחויבת, לפסול מענה בהתקיים אחת או יותר מהנסיבות הבאות, או לקבוע תנאים להמשך השתתפותו של המתמודד בתהליך המיון המוקדם או במכרז: ...

...

10.12.2.5. הרשעת (או קיום או פתיחת הליכים להרשעה) המתמודד או מי מהגורמים האחרים המשתתפים מטעמו בהליך, או נושא משרה או אורגן בהם, בעבירה אשר לדעת ועדת המכרזים יש בה כדי להשפיע באופן מהותי על התנהלות המתמודד, לרבות בעבירה שיש עמה קלון ו/או עבירה מסוג מרמה והפרת אמונים ו/או בכל עבירה אחרת שיש בה, לדעת ועדת המכרזים, כדי להשליך על יושרו ו/או אמינותו של המתמודד. הקביעה האם העבירה או ההרשעה תואמת את האמור לעיל תיעשה על פי שיקול דעתה המוחלט של הועדה.

ב"נספח א' - הגדרות ופרשנות" נקבע כי:

"גורם אסור בהשתתפות" הוא, בין היתר, "גורם שהורשע, בישראל או מחוץ לה, בעבירה שלדעת המזמין, מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה ויתר נסיבות העניין, אין אותו גורם זכאי להשתתף בפרויקט, בין במישרין ובין בעקיפין.

"עבירה" מוגדרת כך: "עבירה פלילית, בישראל או מחוצה לה, ברמת "עוון" או חמור מכך, או עבירה פלילית אחרת שבגינה נפסק מאסר למשך שנה אחת לפחות, במהלך 7 השנים טרם מועד הגשת המענים".

26. לדברי הסניגור, כאמור, עניינה של הנאשמת עומד בתנאים המצדיקים ביטול הרשעתה על פי הלכת כתב. לשיטתו, הוכח כי יש בהרשעתה כדי לפגוע בהתמודדותה במכרזים רבי היקף, והמדובר ב"נזק קונקרטי".

הסניגור הפנה את בית המשפט לרע"פ 3515/12 מדינת ישראל נ' שבתאי (10.9.2013), שם נקבע כי נוכח העובדה שהמדובר בעבירה אסדרתית, תהיה גמישות רבה יותר ביישום מבחני הימנעות מהרשעה - "מעשה העבירה אינו פוגע במוסר באופן ממשי ואין לו אופי פלילי מובהק".

27. כמו כן הסניגור טען כי במקרה דנן קיימת "התנגשות בין שני ערכים". לשיטתו, בארבע פליטות האבק שנצפו, יכול להיות שנחסכו חיי אדם נוכח פעילותו של שסתום הביטחון אשר הוא גרם, לדבריו, לפליטות להתרחש.

כמו כן, ביקש הסניגור ללמוד מפסיקת בית המשפט העליון בדנ"פ 8062/12 מדינת ישראל נ' חברת נמלי ישראל פיתוח נכסים בע"מ (2.4.15) (להלן: "הלכת נמלי ישראל") שם קבע בית המשפט העליון כי תיוותר על כנה אי הרשעת המשיבה.

ג'

28. הסניגור אף ביקש מבית המשפט לבטל את הרשעתו של ג', בציינו כי המדובר באדם שאינו בקו הבריאות, והוגשו מסמכים - ראו פירוט להלן, מהם עולה, בין היתר, כי לחץ נפשי עלול להחמיר את מצבו:

§ "קצבת נכות כללית לפי פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי תביעתך מ 29/09/2014 לאחר ערר מיום 7.1.2016 מאת הביטוח הלאומי" מפרוטוקול הועדה שצורף למסמך עולה כי ג' סובל מבעיות מוטוריות משמעותיות - יד ימין אינה מתפקדת, מוגבל בתנועה ומוגבל בהליכה, אינו יכול לכתוב, אינו יכול "להחזיק מזלג", סובל מכאבים מתמשכים וכרוניים, סובל מבעיות בעיניו ובראייתו.

על פי ממצאי ועדת הביטוח הלאומי, אובחן ג', בין היתר, כסובל ממחלת הסוכרת עם סיבוכים בשתי העיניים, לקוי שמיעה, מחלת לב, יתר לחץ דם ועוד. הועדה קבעה כי "התובע אינו במצב שבו ניתן לראותו משתלב בעבודה כלשהי, אף לא בעבודות המצויות בדוח השיקום..."

§ "הערכת כושר עבודה - מר ג ח מיום 17.12.2015 מאת ד"ר דימנט בנעים מרינה": "סובל שבע עשרה שנים מסוכרת עם פגיעה קשה באברי מטרה: עיניים, כליות, מערכת עצבים, זקוק לטיפול ומעקב קבוע, מטופל באינסולין. כמו כן מחלת לב... ירידה בשמיעה והגבלה בתנועות... מדובר בבעיות כרוניות בלתי הפיכות... אינו כשיר לכל עבודה. יש לציין שלחץ נפשי עלול להחמיר את מצבו הרפואי - מה שתורם לאבדן כושר עבודה. קיים אבדן כושר עבודה בשיעור של מאה אחוז לצמיתות."

29. הסניגור הוסיף כי הימנעות המאשימה מלחקור ולהעמיד לדין את ניסים סויסה, מנהל המפעל בעת הרלוונטית לכתב האישום, פגעה בהגנתו של ג', ויש ליתן לכך משקל בשאלת הרשעתו. כמו כן, לטענתו, גם חלוף הזמן מטה את הכף לטובת ביטול הרשעת הנאשמים, והרשעתו של ג' בפרט.

מתחם העונש ההולם וטיעוני ההגנה לעונש

30. ב"כ הנאשמים לא ציין את מתחם העונש ההולם לו הוא עותר, וביקש להסתמך על פסקי דין אליהם הפנה את בית המשפט, המשקפים לטעמו את מדיניות הענישה הנהוגה.

31. הסניגור עמד על כך שהעבירות בוצעו ללא תכנון, והנזק שנגרם כתוצאה מביצוע העבירות הוא שולי נוכח מקורות אחרים לזיהום האוויר באיזור שהיו באותה עת בסביבת המפעל - מפעל ישראל בטון, תחנת מעבר "צור ודורי",

סלילת כביש אם המושבות, ופריקת חצץ על ידי קרונות רכבת ישראל.

32. הסניגור ביקש לשכנע את בית המשפט, כי מתקיים במקרה דנן "קרבה לסייג לאחריות פלילית" על פי סעיף 40ט (9) לחוק העונשין, התשל"ז-1977. לדבריו, כפי שנטען במסגרת שמיעת הראיות, מקור פליטות האבק בגינן הורשעו הנאשמים הוא לא אחר מאשר "שסתום ביטחון" שמטרתו - שמירת על חיי אדם.

33. עוד בקשר למתחם העונש ההולם, טען הסניגור כי חלקו של ג' הוא שולי ובכך שהמאשימה לא חקרה ולא האשימה את ניסים סוויסה, מנהל המפעל בעת הרלוונטית, והיא עיקרה את יכולת הנאשמים להוכיח את גרסתם, ולעמתה עם מי שהיה המנהל הרלוונטי באותה עת.

34. בקשר לקביעת עונשו של ג' בתוך המתחם, הפנה הסניגור לגילו, יליד 1953, ולמצבו הבריאותי הקשה. הוגשו מסמכים, כמפורט בהרחבה לעיל, מהם עולה כי ג' נכה לצמיתות בשעור של 88% מאת הביטוח הלאומי, סובל ממחלות לב וסוכרת, עבר צינתור לאחרונה ומצבו הבריאותי מתדרדר. הסניגור טען כי ג' כבר שנים רבות אינו עובד, והוא שיתף פעולה עם הרשויות באופן מלא.

35. ג' אמר את דברו האחרון: "כמו שגיל סיכם, אני פנסינר נכה, 100 אחוז, עם נאופטיה קשה ברגליים וביד. אבקש להתחשב בי ולקבל את טענות הסנגור לעניין אי ההרשעה. אני אחרי 4 צנתורי לב".

דיון והכרעה

הרשעת הנאשמים

36. כלל ידוע הוא, על פי הלכת כתב, כי: "אי-הרשעה היא חריג לכלל, שכן משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם וראוי להטיל אמצעי זה רק במקרים יוצאי-דופן, שבהם אין יחס סביר בין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה".

עוד נקבע בעניין זה במסגרת רע"פ 5100/14 מסארווה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (28.7.2014):

"תוצאה של הימנעות מהרשעה, חרף הקביעה כי הנאשם ביצע את העבירה, היא תוצאה חריגה, השמורה למקרים מיוחדים ויוצאי דופן. שני תנאים מצטברים נקבעו, על מנת להימנע מהרשעה: 'ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים'" (ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (21.8.1997); רע"פ

1931/15 מוסיסקו נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (26.3.2015).

37. נקבע במסגרת רע"פ 3515/12 מדינת ישראל נ' שבתאי (10.3.13) כי בקשר לעבירות אסדרתיות מסוג אחריות קפידה, יש להקל בנטל המוטל על הנאשם בהוכחת עצמת הנזק שיגרם לו כתוצאה מן ההרשעה. כמו כן, נקבע כי השיקול של הפרעה לשיקום העבריין כתוצאה מהרשעה אינו רלבנטי שכן המדובר בנאשמים נורמטיביים, ולמעשה - ניתן להחיל את החריג בעניין אי הרשעה בגמישות רבה יותר; כך נקבע שם על ידי בית המשפט העליון:

"להשקפתי, כל עוד מדובר בהליך פלילי, מוסיף לחול הכלל הנטוע בפסיקתנו שלפיו הליך שבו הוכחה אשמתו של נאשם מסתיים בהרשעתו בדיון. ההכרעה אם ראוי להעביר עבירות אלה (כולן או מקצתן) (עבירות אסדרתיות של אחריות קפידה בתחום איכות הסביבה- ש.ב) למתווה אחיפה חלופי נתונה למחוקק ולמחוקק המשנה. כל עוד הדבר לא נעשה, קביעת כלל הפוך בדבר הימנעות מהרשעה (אלא בנסיבות מחמירות) תגביל את אפשרויות הענישה העומדות לרשותו של בית המשפט, תכביד על רשויות אכיפת החוק ותפגע בתכלית ההרתעתית החשובה שעליה עמד בית משפט זה ביחס לעבירות אסדרתיות בכלל, ועבירות איכות הסביבה בפרט.

... עם זאת, נראה כי גם ביישום ההלכה הנוהגת, כפי שנקבעה בעניין כתב ובפסיקה שצעדה בעקבותיו, בית המשפט אינו עוצם את עיניו למאפיינים המיוחדים של העבירות האסדרתיות, ואין מניעה לתת לנתון זה משקל באיזון הכולל. כפי שצוין, חומרת העבירה ונסיבות ביצועה הן שיקול שנלקח בחשבון באיזון שקבעה הפסיקה לבחינת שאלת ההימנעות מהרשעה בפלילים, בין האינטרס הציבורי שבהרשעה לבין נסיבותיו הפרטניות של הנאשם והנזק שיגרם לו כתוצאה מן ההרשעה. ככל שהעבירה שעבר הנאשם ונסיבות ביצועה הן ברף הנמוך, כך פוחת האינטרס הציבורי שבהרשעה. כפועל יוצא, ניתן להקל על הנטל המוטל על כתפי הנאשם להראות את עצמת הפגיעה שתיגרם לו כתוצאה מן ההרשעה כתנאי לאי הרשעתו בדיון. בנוסף, צודק בית המשפט המחוזי בהערתו כי בעבירות מעין אלו, שאלת שיקום העבריין - כשיקול מרכזי שעליו עמדה הפסיקה ביחס לנושא ההימנעות מהרשעה - אינה רלוונטית. מכיוון שבמצב הדברים הרגיל מדובר בעבירות הנעברות על-ידי אנשים ללא מעורבות קודמת בפלילים, אין מדובר, ככלל, בסיטואציה של עבריין טעון שיקום.

לסיכום - הגם שההלכה הקיימת שלפיה הרשעה בפלילים היא הכלל, והימנעות ממנה היא החריג, עומדת בעינה, ניתן להחיל הלכה זו בגמישות רבה יותר כאשר מדובר בעבירות אסדרתיות של אחריות קפידה."

38. ואולם, במקרה דנא, לא השתכנעתי כי יש חשש ממשי וקונקרטי לפגיעה בנאשמים כתוצאה מהרשעתם בעבירות על פי הכרעת הדין, כמפורט להלן.

הנאשמת

39. בפתח הדברים אציין, כי הגם שההגנה לא הגישה מסמכים בעניין מיהות הנאשמת, אסכים כי המדובר בחברת בת הפועלת כחלק מחברה ציבורית, בהיקפים נרחבים מאוד, לרבות באופן שוטף וקבוע עם משרד הביטחון.

נכון אני להניח כפי טענת ההגנה, לפיה במקרים מסוימים פגיעה ביכולת לגשת למכרזים וממילא לזכות בהם, יכולה

להוות "נזק קונקרטי" אשר יש להביאו במכלול השיקולים.

40. ברם, עיון במסמכים שהוגשו לבית המשפט מעלה כי במקרה דנא, לא קיים חשש ממשי שהותרת הרשעת הנאשמת על כנה אכן תוביל לפגיעה בהתמודדותה במכרזים. מסקנתי זו נסמכת על שני אדנים: ראשית, עיון מדוקדק בתקנון ספקי אגף ההנסה של משרד הביטחון, מעלה כי אם קיימת הרשעה של ספק, יפעלו הגורמים המוסמכים מול היועץ המשפטי של מערכת הביטחון, באגף הממונה על הביטחון, והם יפעלו באמצעים העומדים לרשותם. רוצה לומר - אין אינדיקציה לכך שהרשעה תוביל בהכרח לפסילת מועמד במכרז של ספקי אגף ההנסה. נראה כי קיים שיקול דעת ליועץ המשפטי, ביחד עם הגורמים המוסמכים, לפעול בעניין.

קשה להניח כי הרשעת הנאשמת תהווה שיקול, בוודאי מכריע, בהחלטת היועץ המשפטי בשאלת התמודדותה במכרזי אגף ההנדסה; כאמור, המדובר במפעל בטון המתנהל משך עשרות שנים ללא דופי, על דרך הכלל. מנגד, ההרשעה נסמכת על פליטות אבק על פי חוק למניעת מפגעים ו/או חוק אויר נקי, שבוצעו לפני כעשור, מבלי להקל ראש.

41. ההגנה הגישה לעיון בית המשפט מכרז ספציפי מאת משרד הביטחון וצה"ל לתכנון, הקמה, מימון, תפעול ואחזקה של קריית המודיעין של צה"ל בנגב, מחודש אוגוסט 2016. הסניגור טען כי "יש מכרז" שהנאשמת "נמנעה מלגשת אליו" אולם לא ברור די הצורך האם המדובר במכרז זה אם לאו.

מדובר בטענה חלשה, בכל הכבוד.

לא ברור מדוע נמנעה הנאשמת מלגשת למכרז, ואם אכן עשתה כן - אם הליך זה הוא שהביא להימנעות זו. מכל מקום, בין אם נגשה הנאשמת למכרז זה או לא, עיון בית המשפט בתנאיו מעלה כי ככל הנראה אין בהרשעתה כדי לפגוע - בוודאי לא באורח אנוש - בסיכוייה לזכות, או למצער - להיפסל מלכתחילה, בהליכי המכרז.

מעבר לצורך אומר גם את זאת: מדובר בחברה ה"שווה" שלושה מליארד שקלים וחצי, כך לטענת באי כוחה. אם הרשעה פלילית תמנע מחברה לגשת למכרז או שניים - אינו רואה בכך נזק בלתי מידתי. אדרבא, חברה המבקשת לגשת למכרזים - טוב תעשה אם תזכור להקפיד בענייני איכות הסביבה.

42. עיון בהלכת נמלי ישראל מוביל למסקנה בלתי נמנעת, לפיה יש לשמור על הרשעה ככלל, וכאשר האפשרות להימנע (או לבטל) הרשעת חברה פרטית או ציבורית נוכח קושי לגשת למכרזים - יעשה במקרים חריגים כקבוע בהלכת כתב.

במסגרת רע"פ 8487/11 חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ נ' מדינת ישראל (23.10.2012), הורה בית המשפט העליון לבטל את הרשעת המערערת, שהיא חברה ממשלתית המופקדת על פיתוח תשתיות הנמלים באשדוד, חיפה ואילת, וניהול נכסיהן.

במקרה שם, הציגו הצדדים לבית משפט השלום הסדר טיעון, לפיו הודתה הנאשמת בכך שביום 9.2.2009 נצפתה הדוברת "תמר" [קבלן משנה של קבלן ראשי של הנאשמת] בעודה מטילה פסולת מאתר הפרויקט בניגוד לתנאי ההיתר שניתן לנאשמת. בית משפט השלום החליט להימנע מהרשעת הנאשמת, ונימוקיו אומצו על ידי בית המשפט העליון.

כב' השופט רובינשטיין, כתוארו אז, קבע, כי יש ליתן משקל לכך שבמסגרת הסדר הטיעון שהוצג, נקבע כי המערערת תוכל לבקש להימנע מהרשעתה. כמו כן, העבירה נעברה בידי קבלן משנה של קבלן משנה של קבלן ראשי של הנאשמת.

בית המשפט העליון נתן משקל לכך שהמדובר בחברה ממשלתית הטוענת כי קיים חשש מנזק במכרזים בינלאומיים, ואף הגישה מסמך שעניינו מכרז בהודו אשר חלק מתנאיו מחייבים כי המשתתף, לא כשל בביצוע חוזה בשלוש שנים האחרונות נוכח הטלת עונש על ידי גורם שיפוטי. עוד קבע כב' השופט רובינשטיין בעניין זה:

" בנידון דידן אינני בטוח במלוא המובן כי הרשעה פלילית מעין זו עלולה לפגוע במבקשת מבחינה כלכלית, אך להלכה הדבר יתכן, מקום שהקורא דיווח על הרשעה לא יבחין לעניין אותו מכרז בין הרשעה בעבירה שחומרתה בצדה אך אינה ברף הפלילי הגבוה ביותר, לבין "פליליות" ברמה גבוהה. מכל מקום הנזק שנגרם מן העבירה תוקן, כפי שצוין בית משפט השלום. בנסיבות נראה, לא בלי היסוס, כי היחס בין העבירה לבין הפגיעה שהרשעה בפלילים עלולה להסב למבקשת בהקשר המכרזי, ובהתחשב בעברה הנקי ובתיקון המעוות, מצדיק שלא להרשיעה בדין. איננו מתעלמים מן המדיניות, הראויה בעינינו מאוד, של אכיפה בנושאי איכות הסביבה; אך בשקלול הנסיבות כאמור, וכיון שהאינטרס ההרתעתי בכל הנוגע להגנה על איכות הסביבה יבוא על סיפוקו (כאמור להלן) בדרכים אחרות, ראינו לנכון לנקוט הפעם קו זה.

יוטעם: אין בכך חלילה כדי לפתוח פתח לאי הרשעה כעניין שבשגרה במקרים של עבירות תאגיד, והדברים מתוחמים למקרה ולנסיבותיו כפי שקבען בית משפט השלום... "

43. כמו כן, יפה לענייננו החלטת בית המשפט המחוזי במסגרת ע"פ (ב"ש) 37367-11-14 דחס מנוף נ' מדינת ישראל (10.1.15). באותו מקרה, קיבל בית המשפט המחוזי את ערעורה של המדינה נגד גזר דינו של בית משפט השלום, בין היתר בסוגית הרשעתה של המשיבה (המדובר בערעורים הדדיים).

המשיבים הורשעו בבית משפט השלום, לאחר שמיעת ראיות, בעבירות של גרימת ריח וזיהום אויר על פי חוק למניעת מפגעים, אי התקנת גידור, אי סילוק פסולת בסוף יום העבודה, ואי ניקוי שטח התחנה לפי תקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת) תשנ"ח-1998.

על פי הכרעת הדין, המשיבה, חברה פרטית, הפעילה תחנת מעבר במשך ארבע שנים, תוך יצירת מפגעים רבים, בין היתר הצטברות פסולת וגרימת ריח וזיהום אויר כתוצאה מכך.

בית משפט השלום החליט, במסגרת גזר הדין, להימנע מהרשעת המשיבה, נוכח, בין היתר, היותו מקור פרנסה ל 140 משפחות - "פרנסה שתפגע במידה ולא תוכל להתמודד במכרזים ציבוריים (שמטבע הדברים מהווים עיקר עבודתה) בהם היא מחויבת בהגשת תצהיר בדבר העדר הרשעה פלילית וגם לכך הוצגו אסמכתאות."

בית המשפט המחוזי קיבל את ערעורה של המדינה בגין אי הרשעת הנאשמת, וקבע כי יש להורות על הרשעתה. נקבע, כי על אף שאין חולק כי הרשעה תפגע בסיכוייה של המשיבה לעבוד בתחום הניקיון ואיסוף פסולת, אין המדובר בפגיעה כה קשה הגוברת על חומרת העבירות והאינטרס הציבורי. בית המשפט המחוזי קבע כי לא הוצגו מכרזים קונקרטיים אליהם נגשו המשיבים, ואשר הרשעתם עלולה לפגוע בהתמודדות הנאשמת במסגרתם. כמו כן, מהמכרזים שהוגשו לבית המשפט נראה כי הפגיעה הפוטנציאלית שתגרם למשיבים היא זמנית ומידתית.

44. יש לזכור, כי ביטול הרשעה עודנו הוא החריג לכלל, גם בעבירות אסדרתיות, ובעניינו הנאשמת לא הוכחה כי קיים מכרז ספציפי אשר הרשעתה תמנע ממנה, או מהחברה האם, להתמודד במסגרתו או לזכות בו.

לטעמי, ובמיוחד נוכח קביעות בתי המשפט כמפורט לעיל, אין לקבוע קביעה "עקרונית" כי יש להימנע מהרשעת חברה ציבורית או פרטית הניגשת למכרזים בשל טענה "סתומה" לפיה הרשעה עלולה לפגוע בגישה לאלו, ויש לשקול כל מכרז לגופו.

45. לאור האמור לעיל, אני מורה על הותרת הרשעת הנאשמת על כנה.

הנאשם ג'

46. בעניינו של ג' , שוכנעתי כי הרשעה, וכל שכן - ענישה, עלולים לגרום לו ללחץ נפשי ובכך לפגוע בו.

יחד עם זאת, וראו פירוט בהמשך בקשר לנסיבותיו האישיות של ג' , לא הוכח כי דווקא הרשעה פלילית יש בה כדי לגרום לו לנזק, ממילא לא "נזק קונקרטי"; הסניגור ציין כי ג' אינו נמצא במעגל העבודה, ואף הוגשה לבית המשפט חוות דעת של רופאה תעסוקתית (הגם שאינה ערוכה כדיון) לפיה ג' אינו כשיר רפואית לעבודה לצמיתות.

אשר על כן, הגם שהמדובר בעבירה אסדרתית, על כל הכרוך בכך, כמפורט לעיל, אין בידי לקבל את בקשת ג' להורות על ביטול הרשעתו, בהעדר נזק קונקרטי, וזאת מבלי להקל ראש בלחץ הנפשי בו הוא שרוי.

הטעם לכך נעוץ גם, במידה רבה, במדיניות המשפטית הראויה: אי הרשעת מנהלים ואחרים "מלמעלה" כדוגמת ג' , ולו גם בעבירות אסדרתיות, עלולה לשלוח מסר מטעה, פייסני וסלחני, שתוצאתו - רפיון בהשגחה על איכות הסביבה, שהרי אם חלילה תיפול תקלה, אל דאגה - "יהיה בסדר", בהליך המשפטי-פלילי. גישה זו - יש לשרש.

47. אציין כבר עתה, כי נסיבותיו האישיות, עברו ללא רבב, עבודתו ארוכת השנים ללא דופי בנאשמת, וכמובן מצבו הרפואי - לכולם יינתן משקל משמעותי בקביעת עונשו של ג' בתוך מתחם העונש ההולם.

העבירות מהוות מספר אירועים

48. משקבענו את הותרת הרשעת הנאשמים על כנה, יש לקבוע האם המדובר באירוע אחד, או מספר אירועים, בהתאם לסעיף 40 לחוק העונשין. לטעמי, ארבעת פליטות אבק המלט בגין הורשעו הנאשמים מהוות ארבעה אירועים נפרדים.

49. נזכיר כי במסגרת ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014) (להלן: "עניין ג'אבר") נקבע "מבחן הקשר ההדוק" על פיו יש לקבוע האם קיים "קשר הדוק" בין העבירות, עד כדי הפיכתן ל"אירוע אחד". קשר הדוק יימצא כאשר, למשל, מתקיימת סמיכות זמנים בין העבירות, או כאשר העבירות מהוות חלק מתכנית עבריינית אחת, אף אם בוצעו לאורך זמן. כך נקבע בעניין ג'אבר מפי כב' השופטת ברק ארז:

"מבחן הקשר ההדוק בוחן את עוצמת הקשר שבין העבירות, ולא את השאלה האם הן ניתנות להפרדה. בהתאם לכך, ייתכן כי עברייני יבצע מספר רב של פעולות שניתן להפריד ביניהן, ושהוא אף יכול היה לחדול לאחר ביצוע כל אחת מהן (כך שאין לראות בהן מעשה אחד), אך נכון יהיה לראות בהן חלק מתוכנית עבריינית אחת (ולכן גם אירוע אחד).

...

אני סבורה כי שימוש במבחן הקשר ההדוק יסייע בהבנייתו של מעשה הענישה, ועם זאת יותיר בידיו של בית המשפט את שיקול הדעת הנדרש לצורך מתן תשובה לשאלה האם יש לראות במסכת העבריינית שלפניו אירוע אחד או מספר אירועים".

50. במקרה דנן, העבירות זהות מבחינת מהותן, אולם אין קשר ענייני והדוק ביניהן והן אינן מהוות "תכנית עבריינית אחת". כמו כן, אין המדובר בעבירות שבוצעו בסמיכות זמנים, אלא נפרשו על פני כשנתיים ימים.

51. אף אין הדבר דומה ל"אירוע מתגלגל" במסגרתו מבצע נאשם מספר עבירות התלויות אחת בשנייה, וכן אין המדובר בעבירה זהה הנמשכת על פני תקופה המהווה חלק מתכנית עבריינית, ואף לא בסמיכות זמנים. מדובר, כאמור, על פליטות אבק מלט שמקורן בסילו, פעמיים בחודש אוגוסט 2008, פעם בחודש נובמבר 2010, ושנה לאחר מכן - בחודש נובמבר 2011.

52. לאור האמור לעיל, אני סבור מבחן "הקשר ההדוק" לא מתקיים במקרה זה, ועל כן - מדובר בארבעה אירועים נפרדים.

53. הערך המוגן אשר נפגע כתוצאה ממעשיהם של הנאשמים הוא שמירה על איכות הסביבה, ובכלל זה איכות האויר, ופועל יוצא מכך - שמירה על החיים ואיכותם. בתי המשפט השונים עמדו פעמים רבות על חשיבות השמירה על איכות הסביבה. כך, לדוגמא, קבע בית המשפט העליון במסגרת בג"צ 4128/02 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש ממשלת ישראל, (פ"ד נח(3), 503), כך:

"האדם הוא חלק מסביבתו. הוא מקיים עם סביבתו יחסי גומלין. הוא משפיע על סביבתו והוא מושפע ממנה. הקרקע, המים, האויר, הם היסודות לקיום האנושי. במסגרתם "מנהלים הפרט והחברה את כל מעגל חייהם" (השופט אור בבג"ץ 244/00 עמותת שיח חדש למען השיח הדמוקרטי נ' שרה תשתיות הלאומיות, פ"ד נו(5) 49, 62). הם הבסיס לקיום הפיזי. הם הבסיס לקיום הרוחני. איכות החיים נקבעת על פי איכות הסביבה. אם לא נשמור על הסביבה, הסביבה לא תשמור עלינו. מכאן החשיבות הרבה - לכל פרט ופרט ולחברה ככלל - בשמירה על איכותה של הסביבה בה מתנהלים חיינו. "איננו מדברים עוד - כבעבר - אך בשימושי קרקע למיניהם, אלא בתפיסה סביבתית כוללת של חברה, של כלכלה ושל איכות חיים בעירו בכפר" (השופט מ' חשין בבג"ץ 2920/94 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה, פ"ד נ(3) 441, 454) ... אחד הערכים החברתיים הראויים להגנה הוא זה של שמירה על משאבי הטבע ... בעניין זה טרם פותחה דייה המודעות שלנו לצורך לשמר את סביבתנו".

54. ראו לעניין זה גם קביעת בית המשפט המחוזי בנצרת במסגרת ע"פ (נצ') 671/97 קיבוץ מרחביה נ' המשרד לאיכות הסביבה (31.12.1997):

"יש להתייחס לשמירה על איכות הסביבה באותה מידה של הקפדה ונחישות, המוענקות לעקרון השמירה על הסדר הציבורי.

הנזק שעלול להגרם עקב פגיעה באיכות הסביבה הטבעית, למרות שלא תמיד הינו נראה לעין, עלול להוות נזק רציני ובלתי הפיך לסביבה ולגרים בה, שיש לעשות הכל כדי למנעו."

55. הערך המוגן הנוסף, העומד בפני עצמו, הגם שהוא מוטמע בשמירה על איכות הסביבה, הוא שמירה על איכות האויר. ניתן ללמוד אודות ערך חשוב זה מסעיף 1 לחוק אויר נקי, התשס"ח-2008, ומדברי ההסבר לחוק זה; כך נקבע בסעיף 1 - מטרת החוק:

"חוק זה מטרתו להביא לשיפור של איכות האויר וכן למנוע ולצמצם את זיהום האויר, בין השאר על ידי קביעת איסורים וחובות בהתאם לעקרון הזהירות המונעת, והכל לשם הגנה על חיי אדם, בריאותם ואיכות חייהם של בני אדם ולשם הגנה על הסביבה, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי, למען הציבור ולמען הדורות הבאים ובהתחשב בצורכייהם."

מדברי ההסבר להצעת החוק (ה"ח הכנסת תשס"ו מס' 111 עמ' 126, ה"ח הכנסת תשס"ח מס' 210 עמ' 209) עולים

הדברים הבאים:

"... זיהום האויר בישראל מהווה אחד המפגעים הסביבתיים החמורים ביותר המשפיעים על בריאות הציבור בארץ, על איכות חייו ועל סביבתו. על פי מחקרים שנערכו, זיהום אויר הוא גורם ישיר לעודף תחלואה ואף לתמותה מוקדמת באיזורים רבים בארץ. זיהום האויר גורם גם לנזק לתשתיות (כדוגמת קורוזיה בצנרת, קירות מפויחים) ולחקלאות (פגיעה ביבולים), וכן לפגיעה, לעיתים בלתי הפיכה, במגוון הביולוגי ובמערכות אקולוגיות ייחודיות לישראל. בשקלול נזקי זיהום האויר לערכים כספיים, בעיית זיהום האויר גורמת נזק כלכלי גדול ביותר למשק..."

56. אני סבור כי במקרה דנן, מידת הפגיעה בערך המוגן של שמירה על איכות הסביבה, ובכלל זה - ניקיון האויר, היא ברמה בינונית.

57. בקביעה זו, לקחתי בחשבון את העובדה לפיה לפחות בשניים ממקרי פליטות האבק, המדובר בפליטות שהוגדרו על ידי נציג המשרד לאיכות הסביבה כ "מאסיביות" או "חמורות". זאת ועוד, במיקומו של המפעל - ליד שכונות מגורים, בסמוך לעיר הצפופה בני ברק, יש כדי להחמיר את מידת הפגיעה בערך המוגן.

מנגד, לקחתי בחשבון גם את העובדה כי לא נטען שפליטות האבק שנצפו ותועדו נמשכו מעבר לארבעת התאריכים הספציפיים בהם הורשעה הנאשמת, ומכאן אני למד כי המדובר בארבעה אירועים נקודתיים וחריגים בעבודתו של המפעל, אשר קיים עשרות רבות של שנים.

58. לא קיבלתי את טענת ההגנה לפיה בסביבת המפעל קיימים "מזהמי אויר" נוספים, ועל כן יש בכך כדי להפחית מחומרת העבירה. לטעמי, כמעט מובן מאליו, כי גם אם צודקת ההגנה כי מבחינה עובדתית קיימים מזהמים אחרים, כגון מפעל "ישראלטון" ותחנת המעבר הפיראטית "דור וצורי", הרי שאין בכך כדי להפחית, כהוא זה, מחומרת הפצתו של זיהום האויר אשר מקורו במפעל. "כך עושים כולם" - אינה טענת הגנה, אף לא בסיס להקלה בעונש, ופשיטא שהציבור שנפגע כתוצאה מזיהום האויר לא יכול להתנחם בכך, וההפך הוא הנכון.

מדיניות הענישה הנהוגה

59. המקרה דנא הוא מקרה כמעט ייחודי, במובן זה, שמעטים המקרים של הרשעה אך ורק בעבירה של זיהום אויר, ללא עבירות נלוות נוספות כגון עבירות לפי חוק רישוי עסקים, עבירות נוספות על פי חוק למניעת מפגעים וכיוצא באלה. ברובם המכריע של המקרים, זיהום האויר כשלעצמו מהווה הפרה של תנאי רישיון העסק, ומשכך - מהווה עבירה בהתאם לחוק רישוי עסקים.

כמו כן, ברובם המכריע של המקרים, אך לא בכולם, נפרשות העבירות במשך תקופת זמן ארוכה, לעיתים במשך שנים ארוכות, ואין המדובר במקרים נקודתיים כבמקרה דנן.

60. להלן סקירה של פסיקה הרלוונטית לעניינו.

§ במסגרת ת"פ (חי') 34970-05-14 מדינת ישראל נ' כבהה (2.5.2015) הורשע הנאשם לאחר ניהול הוכחות בזיהום אויר על פי חוק אויר נקי, בכך שגרם לפליטת עשן שחור באיזור מגורים כתוצאה מהבערת כלי נחושת. בית המשפט גזר על הנאשם קנס בסך 5,000 ₪ והתחייבות להימנע מעבירה בסך 10,000 ₪.

§ במסגרת ת"פ (י-ם) 15548-10-13 מדינת ישראל נ' הסתדרות מדיצינית הדסה (23.10.2013), הורשעה הנאשמת, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של גרימת זיהום אויר חזק או בלתי סביר על פי חוק למניעת מפגעים ו/או חוק אויר נקי. על פי העובדות בהן הודתה הנאשמת, עולה כי בין היתר, בבדיקות מזהמים מארובה לאוויר, שנערכו בשנים 2004-2010, נתגלו חריגות משמעותיות מן הערכים המריביים המותרים. בית המשפט גזר על הנאשמת קנס בסך 120,000 ₪, והתחייבות כספית בסך 240,000 ₪.

§ במסגרת ת"פ (ב"ש) 3016-08 מדינת ישראל נ' חיפה כימיקלים דרום (21.9.2011) הורשעו הנאשמים במסגרת הסדר טיעון בניהול עסק בניגוד לתנאי הרישיון לפי חוק רישוי עסקים, ובגרימת זיהום חזק או בלתי סביר של האויר על פי חוק למניעת מפגעים. הנאשמת 1 היא חברה פרטית העוסקת בייצור דשנים מורכבים. הנאשם 2 שימש בתקופה הרלוונטית כמנהל אתר המפעל אשר יצר את המפגעים נשוא כתב האישום, וכנושא המשרה הבכיר ביותר של הנאשמת.

הנאשמים הורשעו בכך שבמהלך תקופה של כשנתיים, בכעשרה מקרים שונים, נפלטו מארובת הנאשמת 1 חומצה חנקתית וחומרים מסוכנים אחרים בריכוז העולה על הריכוז שנקבע בתנאי רישיון העסק. כמו כן נמנעו הנאשמים מלדווח למשרד לאיכות הסביבה על תוצאות הבדיקות התקופתיות של פליטות המזהמים ונמנעו מלהגיש תכנית הכוללת את היערכות המפעל להבטחת עמידה ברמות שנקבעו בתנאי הרישיון.

בית המשפט כיבד את הסדר הטיעון, וגזר על הנאשמת 1 קנס בסך 400,000 ₪, חתימה על התחייבות בסך 500,000 ₪, וסכום נוסף בסך 100,000 ₪ לטובת פרויקט סביבתי אשר יבוצע בסביבת המפעל. על הנאשם 2 נגזר קנס בסך 5,000 ₪, והתחייבות בסך 20,000 ₪.

§ במסגרת ת"פ (אשדוד) 1337-07 מדינת ישראל נ' מובילק (8.9.2011) הורשעו הנאשמים במסגרת הסדר טיעון בעבירות של גרימת זיהום אוויר וניהול עסק בניגוד לתנאי הרישיון. הנאשמת היא חברה פרטית העוסקת בייצור, מחזור, וחידוש של חביות מתכת ופלסטיק לתעשייה. הנאשם 2 שימש כמנהלה בתקופה הרלוונטית ובעל היתר הרעלים שניתן לה.

על פי העובדות בהן הודו הנאשמים, בתאריכים שונים בשנים 2002-2003 נערכו סיורים במפעל הנאשמת על ידי נציגי המשרד להגנת הסביבה, בעקבות תלונות על זיהום אויר ומטרדי ריח במהלכם נמצא כי הנאשמת 1 איננה מקיימת את תנאי רישיון העסק שניתן לה, בין היתר משום הימנעותה מבדיקות פליטת מזהמים, הימנעות מהגשת תכנית להערכות המפעל למניעת חריגות בפליטות האויר ועוד.

בית המשפט אימץ את הסדר הטיעון וגזר על הנאשמת 1 קנס בסך 130,000 ₪, והתחייבות בסך 260,000 ₪. על הנאשם 2 נגזר קנס בסך 20,000 ₪ והתחייבות בסך 40,000 ₪.

§ במסגרת ת"פ (חי') 5662-01-09 מדינת ישראל נ' ס.ה.ל - אלובין (4.7.2010) הורשעה הנאשמת על פי הוואתה במסגרת הסדר טיעון בעבירות של זיהום אויר וריח בלתי סבירים לפי חוק למניעת מפגעים, והפרת תנאים ברישיון העסק לפי חוק רישוי עסקים.

הנאשמת היא חברה פרטית בעלת מפעל לייצור פרופילי אלומיניום במפרץ חיפה. החברה הורשעה בכך כי בשנים 2004-2005 נפלטו מהמפעל עשן וגזי שריפה ערב היתוך פסולת אלומיניום, ונצפה עשן שחור מן המפעל בחמישה מועדים בתקופה זו.

בית המשפט אימץ את הסדר הטיעון בין הצדדים, וגזר על הנאשמת קנס בסך 125,000 ₪, והתחייבות בסך 250,000 ₪.

§ במסגרת ת"פ (חי') 17067-07-15 מדינת ישראל נ' בתי זיקוק לנפט בע"מ (2.8.17) הורשעה הנאשמת, חברה ציבורית אשר עסקה בזיקוק נפט גולמי וייצור דלק, על פי הודאתה ובמסגרת הסדר טיעון, בעבירות של גרימת זיהום אויר חזק ובלתי סביר, הפרת הוראות אישיות ואי קיום או הפרה של התנאים שהותנו ברישיון העסק, על פי חוק רישוי עסקים, וזאת בקשר לחודשים מאי 2011 ואוגוסט 2011.

בית המשפט גזר על הנאשמת קנס בסך 600,000 ₪, והורה לה לחתום על התחייבות בסך של 1.2 מיליון ש"ח להימנע מביצוע העבירות למשך שנתיים.

הנאשם 4 במקרה שם, הורשע בעבירות דלעיל מכוח היותו מנכ"ל בקבוצה השולטת בנאשמת, ומתוקף תפקידו היה אחראי על קביעת המדיניות התפעולית של מפעלי הקבוצה. בית המשפט גזר את עונשו לקנס בסך 40,000 ₪, והורה לו לחתום על התחייבות כספית בסך 80,000 ₪ להימנע מביצוע אחת העבירות בהן הורשע למשך שנתיים.

§ במסגרת ע"פ (מרכז) 17137-09-16 שרון שי פינוי פסולת ושירותי איכות הסביבה בע"מ נ' מדינת ישראל (14.2.2017), קיבל בית המשפט המחוזי את ערעורם של המערערים נגד פסק דינו של בית משפט השלום.

המערערת 1 - חברה פרטית, המערער 2 - מנהלה הפעיל ובעל השליטה בה. המערערים הורשעו בעבירות רבות אשר נפרשו על פני שש שנים ועניינן, בין היתר, הפעלת תחנת מעבר לפסולת ללא התשתיות והדרישות הקבועות בדין, אי נקיטת אמצעים דרושים למניעת בערה וכיבוי בערה וגרימת זיהום אויר וריח בלתי סבירים על פי חוק למניעת מפגעים וזיהום מים.

לענייננו יצוין, כי בין יתר העבירות הרבות בהן הורשעו המערערים, ביום 21.11.2006 נצפה עשן שחור מיתמר מהתחנה

אשר הוגדר כזיהום אויר בלתי סביר.

בית המשפט המחוזי הורה לזכות את המערערים מחלק קטן מעבירות הרבות בהן הורשעו, ועל כן קיבל באופן חלקי גם את הערעור נגד גזר דינו של בית המשפט השלום: על המערערת הוטל קנס בסך 220,000 ₪ והתחייבות על סך 425,000 ₪, על המערער - חמישה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור את העבירות בהן הורשע, קנס בסך 115,000 ₪, והתחייבות על סך 210,000 ₪.

§ בעפ"א (נצ') 271-09 מדינת ישראל נ' חברת אחים אברהים (19.10.2009) קיבל בית המשפט המחוזי, בהסכמת המשיבים, את ערעורה של המדינה המחייב את המשיבים לפנות את הצמיגים נשוא הרשעתם, יתר רכיבי הענישה נותרו בעינם.

המשיבים, הורשעו על פי הודאתם בעבירות לפי חוק רישוי עסקים, זיהום אויר חזק ובלתי סביר וגרימת ריח בלתי סביר לפי חוק למניעת מפגעים, ובפליטת עשן שחור לפי תקנות למניעת מפגעים. האישום הרלוונטי לעניינו עוסק בשלושה מקרים של בעירות במגרש בו נצברה פסולת צמיגים.

על המשיבים נגזרו העונשים הבאים: על המשיבה - קנס בסך 150,000 ₪, והתחייבות בסך 50,000 ₪ להימנע במשך שלוש שנים מהיום מן העבירה בה הורשעה. על המשיב - קנס בסך 50,000 ₪ והתחייבות בסך 25,000 ₪ להימנע במשך שלוש שנים מהיום מהעבירות בהן הורשע.

§ בת"פ (נצ') 48615-07-15 מדינת ישראל נ' ג'אר (18.2.2016), אישר בית המשפט הסדר טיעון במסגרתו הורשעו הנאשמים בעובדות כתב האישום, שכללו השלכת פסולת ברשות הרבים ולכלוך רשות הרבים, פינוי פסולת ללא היתר - על פי חוק שמירת הניקיון, גרימת זיהום חזק או בלתי סביר על פי חוק אויר נקי, ועיסוק ללא רישיון או היתר זמני על פי חוק רישוי עסקים. על כל אחד מהנאשמים נגזר, בהסכמה, קנס בסך 20,000 ₪ והתחייבות בסכום כפול.

§ בת"פ (חי') 24514-03-14 מדינת ישראל נ' אלכילאני (26.4.2015) הורשע הנאשם על פי הודאתו בעבירות של זיהום אויר לפי סעיפים 3(א) ו-63(א)(1) לחוק אויר נקי, וניהול עסק ללא רישיון, בכך ששרף כבלי נחושת בעסקו, שהיה ללא רישיון עסק כדין. בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם הינו קנס כספי בתוון שבין 5,000 ₪ לבין 15,000 ₪ וגזר את עונשו של הנאשם לקנס בסך 10,000 ₪, והתחייבות בסך 20,000 ₪.

§ בת"פ (טבריה) 58202-05-13 מדינת ישראל נ' מועצה מקומית בועיינה-נוג'ידאת נגזר עונשה של הנאשמת בהתאם להסדר טיעון, לקנס בסך 70,000 ₪, הפעלת התחייבות בסך 50,000 ₪, וחתימה על התחייבות בסך 120,000 ₪. הנאשמת הודתה בעבירות של אי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סביר מאתר לסילוק פסולת, אי נקיטת אמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מתחנת מעבר, גרימת זיהום אויר בלתי סביר לפי חוק מניעת מפגעים או חוק אויר נקי וגרימת ריח בלתי סביר וכל זאת במשך כ 472 ימים לפחות.

נסיבות ביצוע העבירה - שני הנאשמים

לעבירה לא קדם תכנון מוקדם

61. אין בידי לקבל את טענת ב"כ המאשימה לפיה יש במעשיהם של הנאשמים משום תכנון. מעבר לכך שהמדובר בעבירות מסוג "אחריות קפידה", אין כל ראיה לכך שג' (וברור כי אין הכוונה לנאשמת שהיא תאגיד), "תכנון" את פליטות האבק האמורות. ההיפך הוא הנכון - ג' הורשע נוכח מעמדו הרם בנאשמת, והעובדה כי הוא נחשב "נושא משרה בתאגיד" על פי חוק למניעת מפגעים - הא ותו לא. על כן, טענת ב"כ המאשימה ל"תכנון" פליטות האבק - נדחית, מוטב היה לולא נטענה.

הנזק שנגרם והיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה

62. הנזק שנגרם והיה צפוי להיגרם כתוצאה מפליטות האבק לאיכות האויר הוא משמעותי. נזכיר שוב, כי לפחות חלק מפליטות האבק האמורות היו "משמעותיות" או "מאסיביות".

דחיתי את טענת הסניגור לפיה קיומם של מזהמים נוספים "מפחיתים" מחומרת האירועים או מחומרת הנזק. ברי כי אבק מלט הנפלט מהסילו בסמיכות רבה לשכונת מגורים - כמפורט לעיל - מהווה נזק משמעותי וחמור לתושבי השכונה, ולסביבה בכלל. קיום מזהמים נוספים באזור אינו מפחית מכך שהוא זה.

הקרבה לסייג לאחריות פלילית

63. אין בידי לקבל את טענת ההגנה לפיה קיימת במקרה דנן קרבה לסייג לאחריות פלילית. כזכור, טען הסניגור בטיעוניו לעונש, כי מקורן של פליטות האבק הוא ב"שסתום ביטחון" אשר מטרתו היא לא אחרת מאשר לשמור על חי' אדם. על כן, לשיטת הסניגור, המדובר במעין "סיכון קביל" העונה להגדרת הגנת הצורך או הכורח - אם לא על מנת לפטור את הנאשמים מאשמה פלילית, בוודאי בשאלת מתחם העונש ההולם.

נקבע בהכרעת הדין, כי ההגנה לא הוכיחה קיומו של הסייג, ולא הוכיחה כי הפליטות האמורות נבעו כתוצאה מפעילותו הרגילה וה"סבירה" של שסתום הביטחון. כך בהכרעת הדין:

"שורה תחתונה, לא הוכח על ידי ההגנה כי הדליפות הן בחסות שסתום הביטחון בסילו. ואף זאת: קשה לקבל כי כל דליפה קשורה לשסתום הבטחון. שסתום הבטחון - כשמו כן הוא, נועד לפרוק "מתח" או לחץ, היכן שהסילו מתמלא יתר על המידה, ותפקידו אינו לשמש כמעין כליא-ברק משפטי, לאמור, כל אימת שתהא פליטה, יצביעו הנאשמים על שסתום הבטחון, ירימו כתפיהם ויאמרו - 'מה אפשר לעשות? זה ענין בטיחותי ממש....'. בית המשפט אינו יכול ללכת שבי, תמיד, אחר נימוקי הבטחון או הבטיחות, מקום בו הם מועלים באופן כמעט פבלובי, ולעבור לעמידת דום, נוכח ה"צורך הבטיחותי" (המלאכותי, במקרה דנן).

לחלופין: אם בכל פעם פועל שסתום הבטחון, או לפחות בכל פעם שנצפית פליטה על ידי הרשויות, הרי שאז מתחייבת המסקנה כי מילוי הסילוסים מתבצע באופן רשלני או לא תקין, או פזיז.

64. הנימוקים לפיהם דחיתי את הטענה במסגרת הכרעת הדין יפים גם לכאן - ההגנה לא הוכיחה כי שסתום הבטחון הוא האחראי על כל ארבעת הפליטות נשוא ההרשעה, ואף אם כך הדבר (הגם שאינני סבור כך) - אין זה תקין, ובוודאי שאינו מכשיר דליפות אבק משמעותיות המזהמות את האוויר פעם אחר פעם.

חלקו היחסי של ג' בביצוע העבירה

65. כאמור לעיל, ג' הורשע נוכח מעמדו הרם בנאשמת, והעובדה כי הוא נחשב "נושא משרה בתאגיד" על פי חוק למניעת מפגעים, ולא הצליח להרים את הנטל ולהוכיח כי עשה כל שלא ידו על מנת להימנע מביצוע העבירה.

66. על פי עדותו בבית המשפט, ג' היה ---- של הנאשמת (אחד עשר מפעלים), ותפקידו כלל, בין היתר, ארגון עבודות עם לקוחות גדולים ועדכון ממנהלי המפעלים מידי חודש אודות "כל הבעיות השוטפות - כוח אדם, איכות סביבה, נושאים כלליים שיש לדון בהם".

ג' העיד, כי מנהל המפעל בבני ברק, ניסים סוויסה, הוא אשר היה אחראי הלכה למעשה על תפעול יומיומי של המפעל, ובכלל זה איכות הסביבה, תפעול מבחינה שיווקית או סגירה של שיווק לקבלנים קטנים ושילוח משאיות בטון, "עניינים שלא קשורים אלינו".

67. מאידך, עלה במהלך שמיעת הראיות, כי ג' היה מכותב באופן שוטף במכתבים שנשלחו מאת המשרד להגנת הסביבה אל המפעל, ואף השתתף בפגישות שנערכו בין המשרד להגנת הסביבה לנציגי המפעל.

68. לאור האמור לעיל, אני קובע כי ג' היה אחראי בהחלט, אך עם זאת מעורב באופן מוגבל בביצוע העבירות.

קביעת מתחם העונש ההולם

69. על כן, בנסיבות המתוארות לעיל, יש לקבוע מתחם עונש הולם אחד לכלל האירועים נשוא ההרשעה.

70. לאחר ששקלתי את מידת הפגיעה בערך המוגן, מדיניות הענישה הנהוגה, והנסיבות הקשורות לביצוע העבירה, אני קובע את מתחם העונש ההולם לכלל האירועים כדלקמן:

§ לנאשמת - קנס בסך 120,000 ₪ ועד 300,000 ₪.

§ לג' - קנס בסך 5,000 ₪ ועד 20,000 ₪.

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה - לגבי שני הנאשמים

חלוק הזמן מעת ביצוע העבירה

71. העבירות בהן הורשעו הנאשמים בוצעו לפני כעשור . העבירה הראשונה שיוחסה להם בכתב האישום נעברה בשנת 2006 והאחרונה - 2011, כתב האישום הוגש בשנת 2011.

72. על פי פסיקת בית המשפט העליון, יש לבחון את הגורם לחלוק הזמן, וכן להביא בחשבון כי בתיקים מורכבים, מעצם טיבם, ניהול ההליך אורך זמן ניכר. כך, למשל נפסק במסגרת ת"פ (נצ') 92-08 מדינת ישראל נ' יגאל חבר (9.6.2013) והאסמכתאות המובאות שם:

"ברע"פ 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ, [פורסם בנבו] תק-על 2010(2), 243, 252 (2010) נאמר לעניין זה [חלוק הזמן - ש.ב.]:

"במסגרת שיקולי הענישה, יש להתייחס לגורם הזמן שחלף מאז סיום ביצוע העבירות בשנת 1995 ועד להשלמתו של ההליך הפלילי בפסק הדין שניתן בערכאה זו. למעבר הזמן בין ביצוע המעשה הפלילי לבין השלמת ההליך הפלילי ישנה משמעות בעלת משקל. לחלוק הזמן יש השלכה הן על האחריות הפלילית, והן על מידת העונש. הוא מקהה את הטעם החברתי והמשפטי שבמיצוי הדין. הוא פועל לשחרור "הזכרון המעיק של החטא הקדמון" (ע"פ 290/63 נאשף נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יח(2) 570, 586 (1964) (השופט זילברג)). הוא מביא עמו טעם של מחילה והקלה. מעבר הזמן נשקל כגורם אובייקטיבי, והוא אינו נקשר בהכרח להיבטים של קצב ניהול החקירה המשטרית וההליכים המשפטיים. מצד שני, אין להפריז במשקלו של גורם מעבר הזמן; במיוחד כך הוא כאשר נאשמים משוחררים כל העת וחירותם לא הוגבלה, כאשר נדרש לבחון את האישומים בשלוש ערכאות, וכאשר הסוגיות ההוכחתיות והמשפטיות מחייבות היערכות ניכרת של זמן והשקעת משאבים מכלל המערכות המעורבות בניהול ההליך".

ובע"פ 2103/07 אביהו הורוביץ נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] תק-על 2008(4), 4168, 4319 (2008) נאמר:

"לעומת זאת, במישור העונש יש מקום להתחשבות בחלוק הזמן ובהתארכות ההליכים, כל עוד לא צעדיו של הנאשם עצמו הם שגרמו אותם. היקף ההתחשבות בשיקול זה משתנה ממקרה למקרה בהתאם לנסיבות העניין ולשיקולים רלוונטיים. כך יש לבחון מהי סיבת התארכות ההליכים וכיצד התנהלו הצדדים במשפט. עוד יש להביא בחשבון את הנזק שנגרם לנאשם מעצם היותו עומד למשפט משך תקופה כה ארוכה, נזקים רגשיים, משפחתיים וממוניים שהביא עמו ההליך ואת היחס הראוי בין האינטרס הציבורי בניהול ההליך ראוי ויעיל לבין אינטרסים ציבוריים אחרים שראוי שיבואו לידי ביטוי בגזירת העונש, גם אם נקודת האיזון בין האינטרסים השונים משתנה בשל חלוק הזמן. במקרים קיצוניים בהם מדובר בהתמשכות הליכים משמעותית שאין לה הצדקה סבירה, ובשים לב ליתר הנסיבות, יהא אכן מקום לפטור נאשם מעונש מאסר בפועל".

73. במקרה דנן, חלוף הזמן הרב נבע הן כתוצאה מהגשת כתב אישום בשיהוי מסוים לגבי העבירות משנת 2008, ובעיקר נוכח ניהול ההליך הפלילי, על כל מורכבות המטריה - הליך שמיעת ראיות שכלל חוות דעת של מומחים שהעידו במשך ישיבות רבות, סיכומי צדדים עבי כרס ועוד.

והנה, בסופו של יום, כאמור, זוכו הנאשמים ממרבית העבירות אשר יוחסו להם בכתב האישום. ברי כי ניהול ההליך היה מוצדק, ועל כן יש להביא בחשבון לטובת הנאשמים, ביתר שאת, את חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות ועד היום.

התנהגות רשויות אכיפת החוק

74. ההגנה הפנתה להתנהגות רשויות החוק במובן זה שהמאשימה לא חקרה, וממילא לא העמידה לדין את ניסים סויסה, מנהל המפעל בבני ברק בעת הרלוונטית לביצוע העבירות.

המאשימה השיבה לטענה זו כך: "למה הוא [הסניגור - ש.ב.] לא זימן אותו?".

75. לטעמי, הגם שראיתי בג' אחראי במידה מסוימת על ביצוע העבירות, יש פגם באי חקירתו של מר סויסה, לכל הפחות.

אינני מקבל את תשובת ב"כ המאשימה, לפיה תפקידה של ההגנה דווקא לזמנו לעדות. אכן, קיימת אפשרות לפיה זימונו כעד הגנה היה מסייע למלאכת ההגנה (ייתכן גם שלא), וממילא - אין כל שחר לטענה זו. למותר לציין, וזה כמעט מובן מאליו, כי התביעה אמונה על העמדה לדין של כל הנוגעים בדבר, והימנעות מחקירתו ואולי גם העמדתו לדין של מנהל המפעל בפועל בעת הרלוונטית - איננה ברורה, ויש להתחשב בכך במסגרת התנהגות רשויות אכיפת החוק.

נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה - הנאשמת

76. כמפורט לעיל, לדברי הסניגור, הנאשמת היא חלק מחברת "שיכון ובינוי" שהיא חברה ציבורית, המעסיקה מעל עשרת אלפים עובדים. שווי השוק שלה הוא שלושה וחצי מיליארד דולר, ועבודתה מתבצעת בהיקפים של מאות מיליוני שקלים. כך, לדוגמא, בשנת 2017 זכתה במכרזים בשווי 816,000,000 ₪, ובשנת 2018 - 197,000,000 ₪.

זאת ועוד, לדברי הסניגור, הנאשמת היא "הקבלן הגדול ביותר של משרד הביטחון".

הנאשמת פועלת עשרות שנים בתחומה, כל השנים עבדה באופן תקין, והיא ונעדרת כל הרשעות קודמות.

77. אשר על כן, לקחתי בחשבון גם את היקף פעילותה של הנאשמת, והיותה מתנהלת באופן תקין וחיובי בדרך

כלל, ולאורך שנים רבות.

78. הגם שלא קיבלתי את טענת ההגנה לפיה יש להורות על ביטול הרשעתה של הנאשמת, ראיתי לקחת בחשבון את הנזק שעלול להגרם לה מביצוע העבירה ומהרשעתה, אם במובן של קושי טכני בהתמודדות במכרזים מסוימים, והעובדה כי ייתכן וועדת המכרזים במסגרת מכרז של אגף ההנדסה של משרד הביטחון תשקול נתון זה במערך שיקוליה.

79. לקחתי בחשבון את היקף פעילותה של הנאשמת, ואת תפקודה התקין בדרך כלל ולאורך שנים, את חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות והתנהגות רשויות החוק, והחלטתי להעמיד את עונשה של הנאשמת בחלקו התחתון של מתחם העונש ההולם.

נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה - ג'

80. ג', יליד 1953, נשוי ואב לשלושה ילדים, נעדר הרשעות קודמות.

ג' עבד במפעלי הנאשמת במשך שלושים וחמש שנים, כך עולה מהמסמכים שהוגשו בעניינו על ידי ההגנה, והתנהל לאורך כל שנות עבודתו באופן חיובי ותקין.

81. הפגיעה של העונש, בג', לרבות בשל גילו, היא משמעותית, בעיקר נוכח ההרשעה הפלילית. מעבר לנזק הרגיל הנגרם לאדם מבוגר אשר פרש לגמלאות, ג' איננו בקו הבריאות, וזאת בלשון המעטה.

בפרק העוסק בטיעוני ההגנה, תוארו בהרחבה המסמכים הרפואיים שהוגשו בעניינו של ג'. בשלב זה ראיתי לנכון להדגיש, בשנית, כי המדובר במי שהוכר כנכה לצמיתות בשיעור של 88% מאת הביטוח הלאומי, והוא אינו כשיר לצמיתות לכל עבודה שהיא.

כל מחלותיו וליקוייו הגופניים מפורטים לעיל, ורק אדגיש כי הוא חולה סוכרת אשר הובילה לפגיעה בראייתו בשתי עיניו, הוא אינו שומע טוב, וסובל מפגיעה במערכת העצבים. ג' סובל גם מבעיות מוטוריות חריפות - בקושי יכול להתנועע ואינו מסוגל לבצע כל סוג של מוטוריקה עדינה. זאת ועוד - ג' סובל ממחלת לב, עבר מספר צינתורים, ונמצא במצב נפשי עדין.

82. אני קובע כי עבודתו של ג' במשך שלושה עשורים וחצי במפעל הנאשמת ללא כל בעיה, ולו הקטנה ביותר, מהווה התנהגות חיובית של אדם התורם לחברה.

83. לסיכום, לקחתי בחשבון את חלקו המוגבל של ג' בביצוע העבירות, תפקודו החיובי בחברה, שיתוף הפעולה שלו

עם רשויות החוק ובעיקר - את מצבו הבריאותי והנפשי הרעוע, ואני סבור כי יש למקם, גם אותו, בחלקו התחתון של מתחם העונש ההולם.

סוף דבר

84. לאור האמור לעיל הנני גוזר על הנאשמים את העונשים הבאים:

על הנאשמת

א. קנס בסך 130,000 ₪ אשר ישולם תוך 90 ימים מהיום.

ב. הנאשמת תחתום על התחייבות באמצעות נציגיה על סך 260,000 ₪ להימנע מעבירות בהן הורשעה וזאת למשך שנתיים מהיום.

על ג'

א. קנס בסך 5,000 ₪ אשר ישולם תוך 90 יום מהיום.

ב. התחייבות בסך 10,000 ₪ להימנע מעבירות בהן הורשע וזאת למשך שנתיים מהיום.

בשולי גזר הדין, אני מבקש להביע הערכתי לתובע עו"ד זיו אברמוביץ' ולסנגור גיל דרור, שחרף התהום שהיתה פעורה בין שולחיהם, ניהלו משפט ארוך ומסובך, באופן מקצועני, חברי וג'נטלמני.

ניתן היום, ח' תמוז תשע"ח, 21 יוני 2018, בהעדר הצדדים.